

Lietuvos kolegijų nuotolinių studijų e. mokymosi formų ir priemonių analizė

Vida Navickienė¹, Brigita Vainorytė²

¹ Lietuvos edukologijos universitetas, Ugdymo mokslų fakultetas, Edukologijos katedra,
Studentų g. 39, 08106 Vilnius, vida.navickiene@leu.lt

² Lietuvos edukologijos universitetas, Studentų g. 39, 08106 Vilnius, brigita.vainoryte@leu.lt

Anotacija. Straipsnyje yra aptariama kolegijose vykdomų nuotolinių studijų plėtra, privačių ir valstybinių kolegijų e. mokymosi formų panašumai bei skirtumai, pristatoma išsami Lietuvos kolegijų nuotolinių studijų skyrių vykdoma veikla. Analizuojant atliktą kiekybinį tyrimą įvertinama nuotolinėse studijose naudojamų mokymosi priemonių kokybė bei pateikiami siūlymai dėl e. mokymosi priemonių tobulinimo siekiant atliepti aukštajam mokslui keliamus reikalavimus.

Esminiai žodžiai: *koleginis aukštasis mokslas, nuotolinis mokymasis, e. mokymosi priemonės.*

Įvadas

Aktualumas. Žinių visuomenės bei masinio mokslo paradigmos lemia įvairesnių, lankstesnių ir priimtinesnių studijų formų visuomenei paiešką bei jų įgyvendinimą aukštojo mokslo lygmeniu. Įvairovė (skirtingas institucijų tipas, studijų formos, mokymo(si) priemonių formos ir būdai ir pan.) yra viena iš pagrindinių veiksnių, kuri lemia aukštojo mokslo sistemos efektyvumą, socialinį judrumą, novatoriškumą, sukuria glaudžius ryšius su visuomene ir darbo rinka, pateisina jų lūkesčius. Pasak F. van Vughto (2008), didžiausią naudą įvairovė teikia darbo rinkai, kadangi lanksčiai reaguoja ir tenkina jos institucijų poreikius. Siekiant gerinti studijų prieinamumą visuomenei mokymasis nuotoliniu būdu neišvengiamai tampa vienu iš priimtinausių mokymosi būdų.

Akcentuotina, kad išanalizavus Lietuvoje atliktus mokslininkų tyrimus galima būtų teigti, kad nuotolinės studijos tarp studentų ir visuomenės yra paklausios. Pasak D. Jurgaičio, D. Kaklauskienės ir L. Kaklauskos (2003), atlikusių studentų nuomonės tyrimą, negatyvų požiūrį į nuotolines studijas išreiškė 6,3 proc. (27 iš 510) respondentų, o

pozityvų – 57,4 proc. (293 iš 510), į klausimą neatsakė 32 proc. (240 iš 510) respondentų; daugiau nei pusė respondentų pritaria bendradarbiams, kurie studijuoja pagal nuotolinių studijų formą. Vadinasi, persikvalifikuojantiems sukuriama teigiama socialinė aplinka, skatinanti darbuotoją tobulėti, taikant netradicinius studijų metodus. Nuotolinių studijų kokybės vertinimo Lietuvos ir užsienio aukštosiose mokyklose analizės ataskaitoje (2005) taip pat tvirtinama, kad siekiant gerinti studijų prieinamumą ir tobulinti darbo rinkos dalyvių profesinę kvalifikaciją, mokymasis nuotoliniu būdu neišvengiamai tampa vienu iš priimtinausių mokymosi būdų. 2007 m. atlikto nuotolinių mokymosi paslaugų teikėjų poreikių ir besimokančiųjų motyvacijos mokytis nuotoliniu būdu tyrimo metu (Rutkauskienė, Butkevičienė ir Matulionis, 2007; Mušankovienė, 2007) nustatyta, kad svarbiausi nuotoliniu būdu besimokančių žmonių tikslai yra tobulinti kvalifikaciją, siekti karjeros, gauti diplomą, apskritai lavintis, pasirengti profesijai, įgyti specialybę.

M. Teresevičienė ir kiti (2007), atlikę tyrimus, pabrėžia, kad respondentus mokytis nuotoliniu būdu labiausiai motyvuoja tai, kad atsiranda galimybė laisviau planuoti savo laiką, mokomasi tik tai, kas įdomu ir naudinga, galima mokytis patogioje vietoje pasirinktu tempu, taip lavinami įgūdžiai bei gebėjimai. Net trys ketvirtadaliai respondentų nurodė, kad buvo patenkinti kursais. *Vyresnių respondentų požiūris į nuotolinio mokymosi plėtros perspektyvas Lietuvoje optimistiškiausias*. A. Rutkienė, E. Trepulė (2009) atkreipia dėmesį, kad nuotolinio mokymo ar jo elementų taikymas suaugusiųjų švietimo sistemoje praplėstų mokymo programų sudarymo ir šiuolaikiškų mokymo metodų taikymo galimybes, pagerintų mokymosi prieinamumą ir padėtų priartinti mokymąsi prie besimokančiojo.

Nors pastaraisiais metais yra pakankamai daug atliktų tyrimų (Giedrimienė, Donielienė, 2010; Klapatauskienė, 2008; Tautvydienė, 2008; Kiaunienė, 2008; Pūstelninkas, 2009 ir kt.), kuriuose nagrinėjamas studentų požiūris į nuotolines studijas, nuotolinio mokymosi galimybės skirtingose kolegijose, tačiau nekalbama apie e. mokymosi priemonių kokybę, kokius formas bei turinio reikalavimus jos turėtų atitikti, kaip užtikrintų studijų kokybę.

C. McNaught (2001) pateikia šiuos nuotolinio mokymo(si) kokybės vertinimo kriterijus:

- skirtingais mokymosi stiliais besimokančiųjų poreikių patenkinimas;
- efektyvaus mokymo(si) skatinimas;
- atsakingas komandinis darbas projektuojant mokymo(si) turinį;
- bendradarbiavimo ir problemų sprendimo planai bei veikla organizuojant mokymą(si);
- modulinis, segmentinis mokymo(si) turinio projektavimo modelis, kai studentai turi įrodyti kiekvieno modelio išmanymą.

Išskirtus nuotolinio mokymo(si) kokybės vertinimo kriterijus galima būtų suskirstyti į tris pagrindines grupes: nuotolinių studijų organizavimo sistemos kūrimas bei palaikymas, e. mokymosi turinio bei įvairių pagalbinių priemonių komponavimas, atsižvelgiant į besimokančiųjų poreikius, nuotolinių studijų dalyko kuratoriaus vaidmuo.

Taigi straipsnyje siekiama atskleisti, kaip įvairovė skatina koleginio aukštojo mokslo prieinamumą tiek studentams, tiek visuomenei taikant vieną iš inovatyvių studijų formų – nuotolines studijas. Tačiau nuotolinių studijų realizavimas kolegijose suponuoja **problema** – kokios turėtų būti kuriamos e. mokymosi priemonės (forma, turinys, pagalbinės priemonės), kad būtų pasiekti aukštojo mokslo studijų programos bei dalyko studijų siekiniai bei patenkinti besimokančiųjų poreikiai.

Tyrimo **tikslas** – išanalizuoti nuotolinių studijų organizavimą bei vykdymą kolegijose, įvertinant jų siūlomų e. mokymosi priemonių turinio kokybinius aspektus.

Uždaviniai:

1. Atlikti strateginių Lietuvos aukštojo mokslo dokumentų analizę išryškinat nuotolinio mokymo plėtros siekius;
2. Išanalizuoti kolegijų nuotolinių studijų skyrių ir centrų vykdomą veiklą bei tikslus;
3. Įvertinti nuotolinėse studijose naudojamų mokymosi formų ir e. priemonių kokybinius aspektus.

Tyrimo duomenims gauti taikyti mokslinės literatūros, dokumentų, kolegijų interneto tinklalapių analizės, kiekybinio tyrimo – apklausos raštu – metodai. 2014 m. Lietuvoje iš viso veikė 23 kolegijos, iš jų 13 valstybinių ir 10 privačių. Siekiant validuoti interneto tinklalapių analizės duomenis, papildomai 2014 m. rugsėjo–spalio mėn. buvo atlikta anketinė visų – valstybinių ir privačių – kolegijų darbuotojų, atsakingų už nuotolines studijas ir / ar studijas, apklausa, į kurią atsakė 10 kolegijų: 6 valstybinės ir 4 privačios. Turint omenyje, kad yra kolegijų, kuriose nevykdomos nuotolinės ar mišriosios studijos, atsakiusiųjų skaičius yra didesnis nei pusė.

Kolegijų steigimo aspektai didinant švietimo prieinamumą dokumentuose ir Lietuvos teisės aktuose

Atkreiptinas dėmesys, kad įsteigus pirmąsias kolegijas ir patvirtinus strateginius aukštojo mokslo politikos dokumentus daugelyje jų yra akcentuojama nuotolinių studijų svarba. Pagrindiniai aukštojo mokslo politikos prioritetai buvo pristatyti leidinyje „Švietimo gairės. Projektas“ (2002), kurios tapo pagrindu Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatų (2003), derintų ir su kitomis šalies ir Europos strategijomis bei reformomis, Europos Sąjungos švietimo politikos prioritetais. Švietimo gairėse (2002) suponuotos penkios pagrindinės švietimo sistemos plėtotės nuostatos: prieinamumas, kontekstualumas, efektyvumas, tęstinumas, įvairovė. Teigtina, kad švietimo plėtotės nuostatos patvirtina kolegijų svarbą aukštojo mokslo sistemoje, kadangi kolegijos prisideda prie siekio didinti aukštojo mokslo prieinamumą visiems norintiesiems ir gebantiesiems studijuoti, dėl trumpesnio studijų laiko efektyviau taupomos valstybės lėšos rengiant aukštos kvalifikacijos specialistus, bandoma sudaryti sąlygas kiekvienam asmeniui mokytis visą gyvenimą. Švietimo gairėse (2002), Valstybinės švietimo

strategijos 2003–2012 m. nuostatuose (2003) aukštojo mokslo sistemai yra keliami svarbūs uždaviniai – sukurti specialistų rengimo ir darbo rinkos nuolatinio derinimo sistemą, išplėtoti kiekvienam gyventojui prieinamą suaugusiųjų švietimo formų įvairovę (neakivaizdinės, vakarinės, nuotolinės studijos), akcentuojama tęstinio mokymosi svarba. Nuotolinio mokymo įgyvendinimas taip pat akcentuojamas ir po dvejų metų patvirtintoje Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programoje (2005). Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje dvi prioritetinės kryptys – plėtoti švietimo prieinamumą ir lygias galimybes bei skatinti mokymąsi visą gyvenimą – taip pat suponuoja nuotolinio mokymosi svarbą. Ypač virtualus mokymas akcentuojamas aptariant ryšių stiprinimą su pasaulio lietuvių bendruomenėmis siekiant palaikyti jų tautinį tapatumą.

Atlikus pirmąsias analizes (Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 nuostatų įgyvendinimas 2003–2006 metais (2006); Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 nuostatų įgyvendinimo 2003–2006 metais ataskaita (santrauka) (2006)) konstatuota koleginio sektoriaus pažanga – tai yra natūralus vystymosi procesas, daugiausia inspiruotas pačios kolegijų akademinės bendruomenės. Pirmiausia pabrėžtina įvairių studijų formų – individualių programų, nenuosekliųjų ir išlyginamųjų, neakivaizdinių, vakarinių bei nuotolinių – pasiūla visuomenei. Teigtina, kad diversifikuota sistema tinkamiau laiduoja visą gyvenimą trunkančio mokymosi paradigmą – dėl studijų institucijų ir formų įvairovės tenkinami įvairūs visuomenės aukštojo mokslo poreikiai. Antra, stiprinami išoriniai ryšiai tiek su šalies darbo rinka, socialiniais partneriais, suinteresuotų asmenų grupėmis, tiek ir tarptautinis bendradarbiavimas.

Pabrėžtina, kad Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu (2001 m. sausio 30 d. Nr. 115) buvo pradėta vykdyti programa Informacinės technologijos mokslui ir studijoms (2001–2006). Programa buvo sudaryta iš trijų tarpusavyje glaudžiai susijusių dalių: Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos (LieMSIS), Lietuvos nuotolinio mokymosi tinklo (LieDM) bei Lietuvos akademinė bibliotekų tinklo (LABT). Ji turėjo didelės įtakos nuotolinių studijų plėtrai aukštosiose mokyklose, davė pradžią ir nuotoliniu būdu organizuoti kvalifikacijos tobulinimo kursų visuomenei. 2005 m. buvo patvirtinta ir Nuotolinio mokymosi tinklo plėtros strategija, kurioje akcentuojamas įvairių institucijų bendradarbiavimas ir ryšys regioniniu, nacionaliniu ar europiniu lygmenimis, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės plėtra. 2007 m. balandžio 27 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK-791 buvo patvirtinta Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 metų programa, kurios tikslas – panaudojant sukauptą patirtį bei sukurtą informaciniu technologijų infrastruktūrą, bendromis institucijų pastangomis plėtoti Lietuvos virtualų universitetą, veikiantį pagal tinklinį modelį ir padedantį Institucijoms plėsti savo veiklą virtualiojoje erdvėje, teikiant paslaugas Lietuvos gyventojams ir konkuruojant pasaulio rinkose.

Vis dėlto aukštojo mokslo posistemėje nuotolinių studijų įgyvendinimas teisiškai nėra iki šiol plačiau ir tiksliau įtvirtintas. Nuolatinė ir iššestinių studijų formų apraše

(patvirtintame 2009 m. gegužės 15 d. Nr. ISAK-1026) tik užsimenama, kad „kontaktinis darbas gali būti ir nuotolinis“. Nors jau 2005 m. Nuotolinių studijų kokybės vertinimo Lietuvos ir užsienio aukštosiose mokyklose analizės ataskaitoje buvo teigiama, kad nuotolinių studijų kokybės užtikrinimą ir vidinį kokybės vertinimą (institucijos savianalizės procedūros, naujų mokymo programų kokybės užtikrinimas, nuolatinio kokybės užtikrinimo sistemos atnaujinimo tvarka ir pan.) vykdo pačios aukštojo mokslo institucijos, tačiau ir iki šiol aukštojo mokslo institucijos nuotolinių studijų tvarką apsibrėžia vidiniais studijų procesą reguliuojančiais dokumentais.

Nuotolinių studijų kolegijose organizavimo praktiniai aspektai

Siekiant įvertinti, kiek visuomenei yra prieinama informacija apie nuotolinių studijų galimybes kolegijose, kiek ir kaip jos yra vykdomos, į ką labiau orientuotos, buvo išanalizuoti visų koleginių aukštojo mokslo institucijų interneto tinklalapiai.

Akcentuotina, kad visose valstybinėse kolegijose, plėtojant mokymosi visą gyvenimą paradigmą, sudarant sąlygas dirbantiems įgyti trūkstamų žinių, tobulinti ar keisti turimą profesinę kvalifikaciją, aktyviai dalyvaujant perkvalifikuojant bedarbius, padedant specialistams išlikti konkurencingiems darbo rinkoje ir pan. yra siūlomi įvairūs kursai bei seminarai. Tačiau, jei valstybinės kolegijos visos skelbia, kad teikia kursus visuomenei, tai keturiose privačiose kolegijose nėra pateikta tokios informacijos, tad galima būtų teigti, kad tokia veikla nėra vykdoma.

Išanalizavus kolegijų interneto tinklalapius, gautus rezultatus galima būtų skirstyti į keturias grupes.

1. *Paslaugų teikimas visuomenei taikant įvairias nuotolinio mokymosi formas.* Iš trylikos valstybinių kolegijų tik vienos valstybinės regioninės kolegijos svetainėje yra pateikta aiški ir lengvai pasiekiamą informacija, orientuota į regiono visuomenę: skelbiama, kad nuotoliniu būdu minimoje institucijoje galima kelti kvalifikaciją, specialiai tam yra parengta kursų medžiaga. Institucijoje yra įkurtas Nuotolinių studijų centras „siekiant išplėsti aukštųjų mokyklų bendradarbiavimą studijų srityje ir sukurti Lietuvos nuotolinio mokymosi sistemą, paremtą naujausia telekomunikacinių ryšių technine įranga, leidžiančią naudotis pačiomis moderniausiomis mokymo(si) technologijomis ir integruojančią Lietuvos piliečius į informacinę visuomenę“. Kolegijoje studentai naudojami virtualiąja mokymosi aplinka (atvirojo kodo *Moodle* mokymosi aplinka), organizuojamos vaizdo konferencijos, kurioms reikalinga speciali įranga; per vaizdo konferencijų tinklą transliuojami įvairūs visuomenei skirti renginiai: konferencijos, seminarai, susitikimai; įrašus galima pažiūrėti patogiu laiku, naudojantis *ViPS (Video Conference Support System)* sistema. Svetainėje rašoma, kad kolegija nuotolinio švietimo srityje veiklą pradėjo nuo 1999 m., kai pagal projektą „Distancinio mokymo plėtra Lietuvoje (LieDM-2)“ kolegijoje buvo įkurta nuotolinio mokymosi klasė – Nuotolinio mokymosi centras.

Atkreiptinas dėmesys, kad privačių kolegijų interneto svetainių analizės rezultatai skiriasi nuo valstybinių – yra daugiau teikiančių nuotolines studijų paslaugas. Trijose didžiausiose privačiose kolegijose, kuriose labai stipriai ir plačiai įgyvendinamos nuotolinės studijos, suprantant, kad tik sistemingas ir nuolatinis darbas gali duoti rezultatų, yra įsteigti atskiri padaliniai, atsakingi už nuotolinių studijų organizavimą, koordinavimą ir plėtrą. Taigi kvalifikacijos kėlimo kursai, konsultacijos yra siūlomi ir nuotoliniu būdu. Akcentuotina, kad vienintelėje iš visų Lietuvos kolegijų yra viešai prieinami net reikalavimai nuotolinių kursų medžiagai – struktūrai ir turiniui.

2. *Planuojama nuotolinių paslaugų visuomenei plėtra.* Dvi regioninės kolegijos, nutolusios nuo šalies sostinės, taip pat yra įkūrusios atskirus centrus, kurie organizuoja ir koordinuoja nuotolinių studijų veiklą institucijoje ir regione. Nors vienoje iš kolegijų interneto svetainėje skelbiama, kad „šiuo metu paslaugos teikiamos dviem būdais: rengiamos vaizdo konferencijos realiu laiku ir teikiami nuotoliniai kursai virtualiojoje aplinkoje“, tačiau informacija randama apie įvairius kursus ne nuotoliniu būdu. Pabrėžtina, kad abi kolegijos pateikdamos savo vizijas parodo, kad siekia stiprinti ryšį su verslo įmonėmis, tapti regiono traukos centru teikdamos nuotolinio mokymosi paslaugas visuomenei. Vadinasi, regioninės kolegijos supranta nuotolinių studijų naudą siekiant užtikrinant mokymosi visą gyvenimą koncepciją. Studentai šiose kolegijose turi galimybę naudoti virtualiąją mokymosi aplinką – *Moodle*, stebėti vaizdo paskaitas, net naudotis komandinio darbo sistema *FirstClass*.

3. *Nuotolinio mokymosi integravimas į tradicinį studijų procesą.* Septyniose valstybinėse ir penkiose privačiose kolegijose, nors ir siekiama integruoti nuotolinį mokymą į tradicinę mokymo sistemą, vis dėlto nėra įsteigtų skyrių, kurie centralizuotai koordinuotų nuotolinių studijų veiklą, šis procesas yra integruotas į kitų skyrių (mokslo, studijų, IT ar pan.) veiklas. Studentai turi galimybę naudoti virtualiąją mokymosi aplinką – *Moodle*, atskirose kolegijose galima rasti informacijos apie galimybę naudoti virtualias vaizdo konferencijas. Galima šią sistemą naudoti ne tik paskaitoms, bet ir konferencijoms, posėdžiams, studentų konsultavimui, atsiskaitymams žodžiu, pristatymams ir kt., taip pat kaip įvykusios veiklos įrodymą galima pateikti įrašą. Mokymus visuomenei organizuoja specialiai tam įkurti skyriai / centrai arba atsakingi fakultetuose asmenys.

4. *Nuotolinės studijos nėra organizuojamos.* Aptarus visas anksčiau išvardytas kolegijų grupes, reikia išskirti tris specializuotas (jose įgyvendinamos specifinės, praktinės studijų programos) valstybines kolegijas ir dvi privačias, kuriose nėra informacijos, kad studentai gali naudoti virtualiąją mokymosi aplinką. Vienoje iš šių specializuotų kolegijų *Moodle* studentams gali būti naudojama, bet aplinką turi susikurti pats dėstytojas. Pasyvų požiūrį į tokias veiklas galėtų lemti kolegijos administracijos bei pačių dėstytojų nuomonė, kad sunku organizuoti studijas technologinės krypties studentams.

Analizuojant gautus anketinius duomenis teigtina, kad pateikusiose duomenis kolegijose studentai daugiausia gali rinktis atskirus nuotolinių studijų dalykus programoje – vadinasi, daugiausia yra taikoma mišriosios nuotolinės studijos (tai tokios studijos, kai dalis studijų medžiagos yra pasiekama arba dalis dėstytojo ir studento kontaktinio

darbo yra vykdoma nuotoliniu būdu). Išskirtinos keturios kolegijos, kurios yra šios srities lyderės – viena valstybinė ir trys privačios kolegijos atsakė, kad jos organizuoja nuotolines studijas ir suteikia galimybę studentams studijuoti visą studijų programą. Šie duomenys validuoja su gautais nagrinėjant kolegijų internetines svetaines.

Apklaustos rezultatai rodo, kad studentų požiūris į nuotolines studijas yra teigiamas (penkios valstybinės, trys privačios; likusių – iš dalies teigiamas). V. Navickienės (2011) teigimu, kolegijų studentams labai svarbus kriterijus apibūdinant kolegijų novatoriškumą yra nuotolinio mokymosi sąlygų sudarymas – 55,5 proc. „labai svarbu“, 41,2 proc. „gana svarbu“ (imtis 397 įvairių regionų kolegijų studentai). Bandant nustatyti statistiškai reikšmingas reikšmes rasta tik viena – esminis skirtumas tarp valstybinių ir privačių kolegijų respondentų nuomonės dėl kolegijose organizuojamų nuotolinių studijų: sudaromos nuotolinio mokymosi sąlygos „labai svarbu“ yra privačių kolegijų respondentams – 68,3 proc., „gana svarbu“ – 27,6 proc., tuo tarpu tai „labai svarbu“ tik 50,3 proc. („gana svarbu“ – 46,7 proc.) valstybinių kolegijų respondentams. Tai galima būtų traktuoti, kad nuotolinio mokymosi studijos dar yra naujovė kolegijų tiriamiesiems, tačiau privačias kolegijas, matyt, dėl lankstesnių studijų galimybių sąlygų besirenkantys studentai studijas derina su darbu, todėl jiems šis mokymosi būdas yra pakankamai aktualus.

Nepaisant nuotolinių studijų poreikio, iš pateiktų respondentų atvirųjų atsakymų aiškėja, kad yra skirtingų priežasčių, kurios stabdo nuotolinių studijų plėtrą:

- pirma – studijų programų specifiskumas. Dalis respondentų mano, kad technologijos, biomedicinos ar fizinių mokslų srities dalykai nepritaikomi nuotolinėms studijoms dėl jų praktinių darbų ir priemonių specifikos („Laboratoriniai darbai atliekami tik spec. laboratorijose, praktikos – darbo vietose ir t. t.“);
- antra, administracijos / dėstytojų nuotolinių studijų organizavimo ir valdymo kompetencijos stoka; dėstytojai negeba išnaudoti visų virtualios aplinkos galimybių pritaikydami jas nuotoliniu / mišriuojamu būdu besimokantiems studentams;
- trečia, dėstytojų negebėjimas valdyti informacinių komunikacinių priemonių;
- ketvirta, studentų įgūdžių ir motyvacijos stoka („Reikia stiprios motyvacijos viską atlikti pačiam“; „Studentai neseka tvarkaraščių, nori dalyvauti, kai jiems patogiu, o ne kai dėstytojas nurodo“);
- penkta, netinkamas darbų paskirstymas. Apibendrinus tyrimo rezultatus ryškėja, kad daugiausia darbų tenka dėstytojui organizuojant ir vykdam visą studijų procesą (trys privačios ir keturios valstybinės). Dviejose privačiose ir vienoje valstybinėje vis dėlto darbų apimtis paskirstoma nuotolinių studijų centrui ir dėstytojui, arba centrui tenka net didesnė darbo krūvio dalis. Tai patvirtina ir anksčiau išsakytus teiginius – sklandžiau ir efektyviau darbas vyksta tuomet, kai dėstytojai gali sulaukti profesionalios ir nuolatinės pagalbos.
- šešta, privačiose kolegijose kyla problema dėl darbo krūvio apskaitos („Dėstytojai privačiose kolegijose yra kviestiniai, ne etatiniai, tad už tokių darbų turbūt reikėtų mokėti papildomai.“);

- septinta, nėra atlyginama už atliktą darbą („Už nuotolinių studijų modulio parengimą pas mus nemokama, o tai reikalauja daug darbo ir dėstytojai nesuinteresuoti šiuo darbu. Vyresnio amžiaus dėstytojai nenoriai imasi šių studijų rengimo.“).

Daugiau nei pusė respondentų sutinka, kad studijuoti nuotoliniu būdu galima daug dalykų, tačiau tam reikalingas papildomas dėstytojų darbas ir gebėjimas organizuoti tokias studijas išnaudojant visas galimas virtualių aplinkų galimybes („Yra platus pasirinkimas IT priemonių, kuriomis pasinaudojant galima visas auditorijoje vykstančias veiklas vykdyti nuotoliniu būdu, net ir laboratorinius darbus. Aišku, tai gali būti sudėtinga, brangu, nepatogu, bet įmanoma“; „Šiuolaikinės technologijos leidžia visiškai pakeisti tiesioginį bendravimą nuotoliniu“; „Problema yra meninės pakraipos dalykai, kuriuos irgi būtų galima dėstyti nuotoliniu būdu, bet tam reikia, kad dėstytojas skirtų labai daug laiko, įrašydamas vaizdo paskaitas, individualiai dirbtų organizuodamas seminarus vaizdo konferencijos būdu ar naudodamas kitas internetines priemones.“).

Nepaisant kylančių problemų ar nesklandumų kolegijų respondentai pateikė tokias išvagas apie nuotolines studijas ir teigia, kad tai yra:

- geresnis reikalingos studijoms medžiagos prieinamumas ir laiko sąnaudų taupymas;
- studijų formų ir metodų pajvairinimas;
- savarankiško darbo organizavimo ir užtikrinimo galimybė („Studijų procese mažėjant kontaktinių valandų ir didėjant savarankiško darbo – mišrios arba nuotolinės studijos darosi neišvengiamos“);
- poreikį rodo didėjantis procentas studentų, kurie teiraujasi apie galimybę rinktis tokią studijų formą, aktyvus naudojimas virtualiąja studijų aplinka („Neteko girdėti atvejų, kad kas būtų atsisakęs tokiu būdu teikiamų studijų. Dažniau patys studentai prašo ir teiraujasi tokios galimybės – sako, kad jiems tai patogu“; „Du kartus per metus atliekama apklausa ir iš anketos matyti, jog studentai yra patenkinti nuotolinėmis studijomis, nes daugiau nei 50 proc. gyvena užsienyje“; „Studentai įpratę naudotis socialiniais tinklais ir juose bendrauti, todėl jiems natūralu, kad ir studijuoti galima tokiu būdu.“).

Išsamiausiai ir tiksliausiai nuotolinių studijų naudą ir galimos plėtros kryptis parodo vienas iš pateiktų respondentų atsakymų: „Siekiant labiau integruoti nuotolinį mokymą(si) ir kelti mokymo kokybę reikia skatinti dėstytojų, kolegijų, universitetų bendradarbiavimą, dalytis ir viešinti sukurtus kursus, kad studentai turėtų kuo daugiau prieinamos mokomosios medžiagos. Reikėtų dėstytojams virtualios studijų aplinkos naudojime išvelgti ne tik papildomą darbą, bet ir naudą (išmokstama naudotis naujomis technologijomis, turi pastovią medžiagos talpyklą, iš bet kur ir bet kada gali prieiti prie savo kurso, rodyti filmuotas paskaitas, skaityti paskaitas vaizdo konferencijų būdu). Labai būtų puiku, kad kuo daugiau dėstytojų dalyvautų *Mooc* kursų kūrimo. Džiaugiamės, kad pradžia jau yra.“

Taigi atlikus interneto tinklalapių analizę ir anketinę apklausą matyti, kad valstybinės ir privačios kolegijos siekia gerinti koleginio aukštojo mokslo prieinamumą įgyvendindamos nuotolines studijas, tačiau matoma daug tobulintų veiklų aspektų.

Kolegijų nuotolinio mokymo(si) formų ir e. priemonių sandaros analizė

Analizuojant kolegijose taikomas nuotolinio mokymosi formas akcentuotina, kad iš dešimt atsakiusių kolegijų tik dviejose valstybinėse ir trijose privačiose ši iniciatyva griežtai palaikoma administracijos – dėstytojai kiekvieno semestro pradžioje virtualiojoje aplinkoje privalo kolegijoje nustatyta tvarka pateikti studijų dalyko tikslus, uždavinius, vertinimo kriterijus ir pan. Tik vienoje valstybinėje kolegijoje pateikiama kiekvienos paskaitos filmuota medžiaga (plačiau žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Nuotolinio mokymosi formų taikymas kolegijose

E. mokymosi formos	Valstybinė kolegija	Privati kolegija
Nuotolinių studijų aplinkai ir medžiagai nekeliama jokie reikalavimai – tai naudojama tik pačių dėstytojų iniciatyva	1	1
Parengtas kiekvieno dalyko nuotolinio mokymosi kursas (e. vadovėliai) pagal griežtus kolegijoje keliamus reikalavimus	4	1
Dėstytojai savo nuožiūra deda įvairius dalykus: skaidres, straipsnius, nuorodas į filmus ir pan.	2	2
Dėstytojai kiekvieno semestro pradžioje virtualiojoje aplinkoje privalo, kolegijoje nustatyta tvarka, pateikti studijų dalyko tikslus, uždavinius, vertinimo kriterijus ir pan.	2	3
Pateikiama kiekvienos paskaitos filmuota medžiaga	1	0
Naudojama VIPS sistema	0	1

Atkreiptinas dėmesys, kad vienoje valstybinėje ir privačioje kolegijose nuotolinių studijų aplinkai ir medžiagai nekeliama jokie reikalavimai – tai naudojama tik pačių dėstytojų iniciatyva. Apibendrinus gautus duomenis galima daryti išvadą, kad nors daugelyje Lietuvos kolegijų ir yra įgyvendinamos nuotolinės studijos, tačiau tik keliose vidiniais dokumentais yra apibrėžti tam tikri teikiamos nuotolinės medžiagos rengimo kokybės aspektai. Kaip jau minėta anksčiau, iš visų kolegijų tik vienintelėje privačioje kolegijoje yra viešai prieinami reikalavimai nuotolinių kursų medžiagai – struktūrai ir turiniui: informacija apie teikiamą kursą, studijų medžiagos atitiktis jos atrankos, rengimo ir išdėstymo kriterijams, svarbiausių terminų žodynas, dėstytojo ir studento bendradarbiavimas (pranešimai, forumai, sinchroninės ir asinchroninės

bendravimo formos), savarankiška besimokančiojo veikla, besimokančiųjų žinių patikrinimas.

Atliekant tyrimą respondentų, kurių kolegijose yra rengiami studijų dalyko nuotolinio mokymosi kurso / modulio / e. vadovėlio medžiaga, buvo klausama apie jiems keliamus reikalavimus. Gauti rezultatai pristatomi 2 lentelėje.

2 lentelė. Nuotolinio studijų dalyko kurso / e. vadovėlio medžiagos turiniui keliami reikalavimai

Nuotolinio studijų dalyko kurso / e. vadovėlio medžiagos turiniui keliami reikalavimai	Valstybinė kolegija	Privati kolegija
Bendros informacijos pateikimas (kreditų skaičius, valandos)	5	2
Kreditai apskaičiuoti tam tikra puslapių išraiška (pvz., 2 kr. – ne daugiau kaip 80 psl.)	0	1
Pateikiami siekiami studijų dalyko rezultatai	4	2
Pateikiama atsiskaitymo už dalyką bendroji tvarka (paaiškinama visa studijų per semestrą eiga)	4	2
Pateikiami visų užduočių vertinimo kriterijai	3	2
Griežta struktūra: turinys sudarytas iš skyrių ir poskyrių, būtinas sąvokų žodynelis, interaktyviosios nuorodos į išorinius informacijos šaltinius, galutinis literatūros sąrašas, privalomosios ir papildomosios užduotys ir pan.	4	2
Pateikiami savikontrolės klausimai / testas, pateikiami po kurso poskyrių ar temų	4	2
Pateikiami žinių įvertinimo testai studentams atsiskaitant pagrindines temas su keliais pateiktais vienodo tipo atsakymais	2	1
Pateikiami žinių įvertinimo testai studentams atsiskaitant pagrindines temas naudojant įvairių tipų klausimus	4	2
Pateikiamos kritinį mąstymą ugdančios užduotys kaip alternatyva testams (jos iš studentų reikalauja atvirųjų atsakymų)	2	1
Pateikiamos papildomosios užduotys (jos iš studentų reikalauja atvirųjų atsakymų)	4	1
Reikalaujama / rekomenduojama, kad kurso / e. vadovėlio medžiagos išraiška būtų patraukli vizualiai (trumpi skyriai, poskyriai, paveikslėliai ir pan.)	3	2
Kiti nepaminėti aspektai	2	0

Analizuojant gautus duomenis galima būtų išskirti tokius kolegijų formuluojamus kriterijus nuotolinių studijų medžiagai: studentų supažindinimas su studijų dalyko rezultatais, bendrosios informacijos pateikimas apie nuotolinio mokymosi tvarką, griežta medžiagos struktūra bei formos išraiška, studentų žinių vertinimas testais ir papildomosiomis užduotimis, savarankiško mokymosi skatinimas.

Išvardytus kriterijus galima būtų palyginti su Nuotolinių studijų kokybės vertinimo Lietuvos ir užsienio aukštosiose mokyklose analizėje (2006) pateiktais skirtingų šalių (Didžiosios Britanijos, Ispanijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Norvegijos, Švedijos) taikomais pagrindiniais medžiagos kokybės kriterijais:

dalyko medžiagos sąsajos su programos tikslais („atitinka viso kurso tikslą“; „tinka pasiekti numatytus kurso rezultatus“);

medžiagos struktūra („medžiagos nuoseklumas, medžiagos apimtis turi būti pakankama, kad būtų galima pasiekti numatytus modulio tikslus“, „numatyti, kaip mokymo medžiaga turėtų būti struktūrizuota, kad padėtų pasiekti planuojamus rezultatus ir skatintų sėkmingą visos studijų programos įvykdymą“, „patrauklumas ir patogus naudoti formatas“);

medžiagos turinio aktualumas („įvairių požiūrių pateikimas, apibendrinančios išvados, vaizdinė medžiaga ir pavyzdžiai, privaloma reguliariai peržiūrėti mokymosi medžiagą ir užtikrinti jos atnaujinimą, kad ji išliktų aktuali (be pasenusios informacijos ir požiūrių)“);

parama studijuojantiems („mokymosi medžiaga projektuojama griežtai apibrėžtam studijų paramos modeliui, atsižvelgiant į paramos galimybes“, „išsamiai apibrėžti mokymosi išteklius ir paramą, kurie bus suteikiami centralizuotai, lokaliai ir kuriais turės pasirūpinti pats studentas“);

mokymosi įgūdžių plėtojimas („savikontrolės ir studijų paramos priemonės integruojamos į modulio medžiagą“, „reguliari savikontrolės galimybė“, „modulio medžiaga struktūrizuojama, skatinant individualias studijas ir dalyko įgūdžių vystymą“);

medžiagos turinio orientavimas į tikslines grupes („privaloma atsižvelgti į tikslinės grupės poreikius, žinias ir patirtį“, „atsižvelgti į nuotoliniu būdu besimokančių studentų gebėjimus, pradines žinias ir patirtį“);

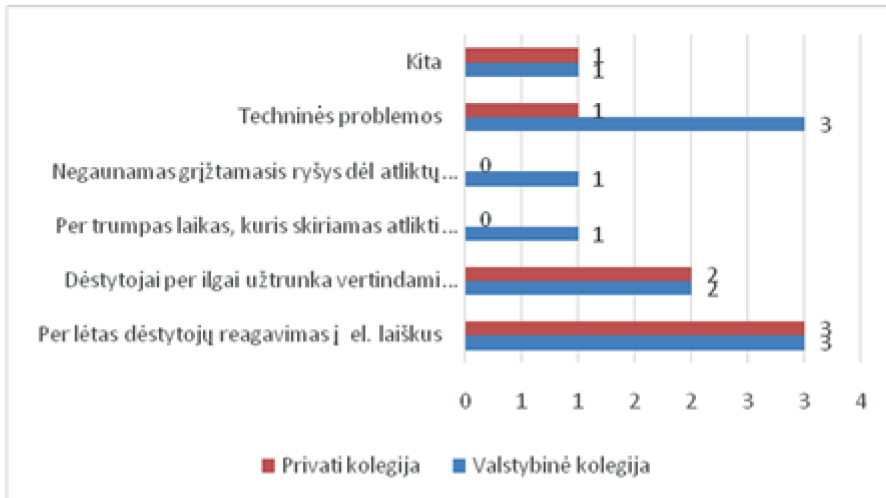
tinkamų medijų ir kitų priemonių parinkimas („bet kurios technologijos naudojamos tik tada, kai jos būtinos studentų poreikiams arba mokymosi programos tikslams pasiekti“, „tiksliai pasirinkti mokymo aplinką (medija)“);

grįžtamojo ryšio užtikrinimas („numatyti mokymo medžiagos interaktyvumo priemonės, kurios leistų studentams gauti grįžtamąjį ryšį“).

Minimoje analizėje yra akcentuojama, kad prieš teikiant modulio medžiagą naudojimui privaloma išsamiai patikrinti jos kokybę arba naudoti bandomąjį teikimą, įspėjant apie tai tokio teikimo dalyvius, o kas kelerius metus (ne rečiau kaip kas 3 m.) iš naujo vertinti. Svarbu akcentuoti, kad esant specifiniams studijų dalykams arba praktikoms, kurių neįmanoma ar sudėtinga būtų įgyvendinti nuotoliniu būdu, jei to reikia kurso rezultatams pasiekti, vykdomos tiesioginio (auditorinio) mokymo ar praktinių įgūdžių plėtojimo sesijos. Apie jas būtina informuoti studentus vykdant priėmimą nurodant, kur jos bus rengiamos, kiek truks ir kokios tam gali būti reikalingos išlaidos (Nuotolinių studijų kokybės vertinimo Lietuvos ir užsienio aukštosiose mokyklose analizėje, 2006).

Paminėtinas dar vienas svarbus kokybiškų nuotolinių studijų aspektas – tai dalyką / studijas kuruojančio asmens, dažniausiai dėstytojo, vaidmuo. Atlikus kolegijų nuotolinių

studijų skyrių / centrų atstovų apklausą yra išryškintos, studentų požiūriu, kylančios bendradarbiavimo su kuruojančiais asmenimis problemos (žr. Pav.)

Pav. Studentų požiūris dėl kylančių bendradarbiavimo su dėstytojais problemų

Nuotolinių studijų kokybės vertinimo Lietuvos ir užsienio aukštosiose mokyklose analizėje (2006) yra akcentuojama, kad dėstytojo (kuratoriaus) parama privalo būti kokybiška ir atitikti visus pagrįstus studentų poreikius:

- turėti išsamias dalyko žinias;
- žinoti, kaip atliekama informacijos paieška ir padėti studentams išmokti atlikti paiešką;
- skatinti studentų susidomėjimą dalyku ir mokymosi procesu;
- atsižvelgti į studentų individualių sugebėjimų skirtumus ir mokymosi stilių;
- suprasti nuotolinio mokymosi metodikos reikalavimus;
- bendrauti su studentais aiškiai, nuolat, konstruktyviai ir operatyviai;
- pateikti grįžtamojo ryšio informaciją apie studentų pažangą;
- efektyviai panaudoti iš studentų gaunamą grįžtamojo ryšio informaciją, siekiant pagerinti savo veiklą.

Apibendrinant galima būtų teigti, kad kuratoriaus (dėstytojo) gebėjimas organizuoti studijuojančiųjų nuotoliniu būdu darbą turi didelę reikšmę padedant jiems siekti numatytų studijų rezultatų ir ugdant tam tikrus jų gebėjimus.

Išvados

Siūlomos nuotolinės studijos bei įvairios e. mokymosi formos (vaizdo konferencijos, *Video Conference Support System*, komandinio darbo sistema *FirstClass*, *Mooc* kursai ir kt.) studentams ir kitiems, siekiantiems tobulinti savo kvalifikaciją ar persikvalifikuoti, išlikti konkurencingiems darbo rinkoje, gerina koleginių aukštojo mokslo studijų prieinamumą. Tokios studijos dažniausiai reikalingos dirbantiems asmenims, išvykusiems į užsienį ar pasirinkusiems iššęstinę studijų formą, kadangi sudaro galimybę planuoti savo laiką, derinti darbą ir studijas, pasirinkti tinkamą medžiagą, mokymosi tempą bei vietą. Nors koleginės studijų programos yra labiau orientuotos į praktinius dalykus, tačiau pasitelkus visas teikiamas virtualių aplinkų galimybes bei e. mokymosi formas, tobulinant dėstytojų kompetencijas įgyvendinti nuotolines studijas tikrai įmanoma.

Siekiant kuo plačiau įdiegti nuotolines studijas būtinas aukštosios mokyklos administracijos palaikymas, tikslų numatymas bei atskirų centrų / skyrių, teikiančių nuolatinę administracinę, metodinę, akademinę paramą studentams ir dėstytojams kuriant ir naudojant virtualias aplinkas, įvairias e. mokymosi formas. Gauti tyrimų rezultatai rodo, kad vykdant nuotolinių studijų plėtrą daugiau pasiekta tose kolegijose, kuriose yra atskiri skyriai, atsakingi už nuotolinių studijų veiklų planavimą, koordinavimą, vykdymą ir plėtrą. Akcentuotina, kad kilusios problemos išsprendžiamos greičiau ir sklandžiau glaudžiai bendradarbiaujant nuotolinių studijų skyriui / centrui su dėstytojais ir kolegijos administracija.

Siekiant užtikrinti nuotolinių studijų kokybę reikėtų plėtoti nuotolinio mokymosi formų įvairovę, palaikomą institucijos administracijos, taip pat būtina pateikti nuotolinio mokymosi medžiagos / kurso / e. vadovėlio kriterijus, kurie būtų išsamūs, atliepiantys aukštojo mokslo studijų pakopų rezultatus. Atkreiptinas dėmesys, kad be reikalavimų organizacinio darbo aspektams, dalyko turiniui, jo struktūrai, vizualumui, reikia pateikti kuo įvairesnių užduočių, kurios būtų pritaikytos skirtingam mokymosi stiliui, ugdytų studentų bendrąsias ir dalykines kompetencijas, kritinį mąstymą. Kiekvienai užduočiai reikėtų pateikti tikslus vertinimo kriterijus – tai ne tik skatintų savarankiškas studijas, bet ir padėtų studentams planuoti laiką kiekvienai užduočiai atlikti.

Literatūra

- Giedrimienė, L., Donielienė, I. (2010). Šiaurės Lietuvos kolegijos studentų požiūris į nuotolines studijas. *Studijos šiuolaikinėje visuomenėje*, 1, 42–47.
- Hazekorn, E., Huisman, J. (2008). Higher Education in the 21st Century – Diversity of Missions. *Higher Education Policy*, 21 (2). <http://dx.doi.org/10.1057/hep.2008.10>
- Jurgaitis, D., Kaklauskienė, D., Kaklauskas, L. (2003). Nuotolinių studijų taikymo kvalifikacijos kėlimui sąlygos. *Pedagogika*, 69, 81–87.

- Kiaunienė, J. (2008). Nuotolinių studijų integravimas į studijų procesą Panevėžio kolegijoje. In *Informacinių technologijų taikymas švietimo sistemoje 2008: e-studijų patirtis, aktualijos ir perspektyvos: straipsnių rinkinys*. Kaunas: Kauno kolegija.
- Klapatauskienė, J. (2008). Nuotolinio mokymosi diegimo galimybės Klaipėdos verslo ir technologijų kolegijos Verslo fakulteto Kretingos skyriuje. In *Inžinerijos studijų inovacijos: konferencijos mokslinių straipsnių rinkinys / Klaipėdos verslo ir technologijų kolegija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
- Lietuvos virtualaus universiteto 2007–2012 metų programa*. (2007). (patvirtinta 2007 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. ISAK-791). [žiūrėta 2015 m. balandžio 28 d.]. Prieiga per internetą: http://www.lvu.lt/cms/files/lieadm/resources/3810_LVU_programa_keitimas0715.pdf.
- McNaught, C. (2001). Quality assurance for online courses: From policy to process to improvement? In *Annual Conference of the Australasian Society for Computer in Learning in Tertiary Education*. Melbourne.
- Navickienė, V. (2011). *Koleginio aukštojo mokslo diversifikacija Lietuvoje: daktaro disertacija*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
- Nuolatinės ir iššestinės studijų formų aprašas*. (2009). (patvirtinta 2009 m. gegužės 15 d. Nr. ISAK-1026).
- Nuotolinių studijų kokybės vertinimo Lietuvos ir užsienio aukštosiose mokyklose analizė*. (2006). [rengė Vytautas Janilionis, Povilas Abarius, Vitalijus Denisovas, Kjell-Åke Holmberg, Dalė Lukšaitė, Carlos Machado, Edita Šaltenienė, Sigitas Tamulevičius, Antanas Vidžiūnas]. Vilnius: Studijų kokybės vertinimo centras. [žiūrėta 2014 m. balandžio 25 d.]. Prieiga per internetą: http://www.skvc.lt/downloads/nuotol/NS_ANALIZE.pdf.
- Programa informacinės technologijos mokslui ir studijoms (2001–2006)*. (2001). (patvirtinta 2001 m. sausio 30 d. įsakymu Nr. 115).
- Pūstelninkas, R. (2009). Nuotolinės studijos Marijampolės kolegijoje. In *Švietimo ir kultūros sklaida: dešimtmečių patirtis ir dabarties iššūkiai: respublikinė mokslinė-praktinė konferencija, skirta mokytojų rengimo Marijampolėje 90-mečiui: straipsnių rinkinys*. Marijampolė: Marijampolės kolegijos leidybos centras.
- Rutkauskienė, D., Butkevičienė, E., Matulionis, V. A., Mušankovienė, V. R. ir kt. (2007). *Nuotolinių mokymosi paslaugų teikėjų poreikių studija*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
- Rutkienė, A., Trepulė, E. (2009). Nuotolinis suaugusiųjų mokymas(is) mokymosi visą gyvenimą kontekste. Vilnius: *Acta paedagogica Vilnensia*, 23, 29–42.
- Švietimo gairės: Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos 2003–2012 metai*. (2002). Projektas. Vilnius: Dialogas.
- Tautvydienė, G. (2008). Nuotolinės studijos Šiaulių kolegijoje: aktualijos ir perspektyvos. *Informacinių technologijų taikymas švietimo sistemoje 2008: e-studijų patirtis, aktualijos ir perspektyvos: straipsnių rinkinys*. Kaunas: Kauno kolegija.
- Teresevičienė, M., Zuzevičiūtė, V., Anužienė, B. ir kt. (2007). *Analitiko kompetencijų tobulinimas ir jų taikymas organizacijose žmonių išteklių potencialo plėtrai skatinti*, ESF/2004/2.5.0-03-424/BPD-193/ 50PS-03, 2007.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos. (2003). (patvirtinta 2003 m. liepos 4 d. Nr. IX-1700). [žiūrėta 2015 m. balandžio 21 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/strategija/docs/vss/strategija2003-12.pdf>.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa. (2012). [žiūrėta 2015 m. balandžio 25 d.]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/strategija/docs/vss/DOC_LRVnut_VSS%202003-2012_programa_2005.pdf.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 nuostatų įgyvendinimas 2003–2006 metais. [žiūrėta 2015 m. gegužės 7 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/strategija/docs/vss/VSS%20ataskaita%2005-05.pdf>.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 nuostatų įgyvendinimo 2003–2006 metais ataskaita (santrauka). Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/strategija/docs/vss/VSS%20pusiaukeles%20tekstine%2007-05-05.pdf>.

Frans van Vught (2008). Mission Diversity and Reputation in Higher Education. *Higher education Policy*, 21 (2), 151–174. <http://dx.doi.org/10.1057/hep.2008.5>

Analysis of E-learning Forms and Aids of Distance Studies in Lithuanian Colleges

Vida Navickienė¹, Brigita Vainorytė²

¹ Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Education, Department of Education, Studentu St. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania, vida.navickiene@leu.lt

² Lithuanian University of Educational Sciences, Studentu St. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania, brigita.vainoryte@leu.lt

Summary

The presentation focuses on a number of interrelated aspects of distance education. Firstly, the aspects of accessibility of college higher education is discussed, which is promoted by the documents of Bologna process and legal acts of the Republic of Lithuania. The development of distance education is emphasised through an expansion of variety of e-learning forms. Secondly, the activities and goals of study divisions and centres of distance education in Lithuanian colleges are presented comprehensively. The presentation examines similarities and differences of e-learning in private and state colleges. Thirdly, referring to e-learning it is necessary to discuss curriculum quality aspects. Therefore, the analysis of structure of learning materials used in distance studies is presented, which focuses on how and to what extent the presented obligatory and additional tasks develop students' critical thinking and their ability to involve in studies consistently and self-dependently. Educological aspects of e-learning materials are also discussed. Taking into account the problem areas of the conducted analysis, suggestions regarding

improvement of e-learning materials to meet requirements imposed on higher education for development of students' generic and subject specific competences are provided. Generalising, it can be stated that accessibility of higher education is improved employing a wider variety of e-learning forms. However, the quality of curriculum should be also ensured.

Keywords: *higher education college studies, distance education, e-learning unit.*

Īteikta / Received 2015-05-16
Priimta / Accepted 2015-08-27